

TRANSILVANIA

FOIA ASOCIAȚIUNEI TRANSILVANE PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI
CULTURA POPORULUI ROMÂNŪ.

Nrulŭ 2.

SIBIIŪ, 15 FEBRUARIE 1891.

Anulŭ XXII.

CAUCALAND ÎN DACIA.

(Urmare și fine).

III. Caucoensii.

Geografulŭ Claudiu Ptolomeiŭ (carele a muritŭ pela 150 după Christosŭ) despre poporele Daciei scrie astfelŭ: „Ear Dacia o locuiescŭ mai spre medănópte începéndŭ dela apusŭ: Anarŭii, Teuriscii și Cistobocii; sub acestia, Predavensii, Ratacensii și *Caucoensii*. Sub cari asemenea: Biefii, Buradensii și Cotensii. Încă sub acestia Albotensii, Potulatensii și Sensii, sub cari mai spre amedii: Salsensii, Ciagisii și Piefigii. ¹⁾ Numele Caucoensii, după altă ediŭiune e: *Cacoensii*. Mai înteiŭ să cercetămŭ, că ore în lumea vechie, mai fostaŭ popore cu numele din rădăcina: *cac*, *cauc*.

Καύκωνες gr. Caucones lat. 1) unŭ poporŭ în Paphlagonia, o provincia în Asia mică, și a zăcutŭ între Pontŭ (Marea-Negră) și Phrygia; numele se amintesce încă la Homerŭ (950 ant. Christ.) în Iliada. Acestŭ poporŭ la Strabone (+ 24 după Christosŭ) se numesce Cauconiatae. Hahn (pag. 100) ȝice: „În munŭii Bithyniei s'aŭ susŭtinutŭ Cauconii, populaŭiunea mai vechie, peste ei aŭ venitŭ Thracii⁴. Bithynia e între Paphlagonia și Phrygia, și astfelŭ e vorba totŭ despre aceluŭ poporŭ. 2) Caucones, unŭ poporŭ în provincia Elis în Peloponnesŭ (aȝi Morea în Grecia) și se amintesce la Homerŭ în Odiseia, — apoi la Herodotŭ și Strabone, la acestŭ din urmă țara lorŭ se numesce *Καύκωνια*. Hahn (pag. 12) ȝice că atunci când

¹⁾ Claudiu Ptolomeiŭ lib. III. cap. 8. Traducere de Timoteiu Cipariŭ în Archivŭ pag. 767. Face observaŭiunea, că în ediŭiunea din Basilea în locŭ de Caucoensii se află: Cacoensii, — și apoi în note arėtă diferinŭțe și pentru numirile altorŭ popore din cele înșirate. La Gr. Tocilescu în Dacia înainte de Romanŭ, pag. 488 e alăturatŭ unŭ facsimile din mapa luŭ Ptolomeiŭ; eară la B. P. Hașdėŭ, în Istoria critică a Românilorŭ, volumulŭ alŭ II-lea fâscióra I-a pag. 57 și 58 o copie despre mapa Daciei, după aceea a luŭ Ptolomeiŭ.

Helenii au cuprinsu Grecia, aci au aflatu poporele: Abantiu, *Cauconii* si Dryopii si ca (pag. 36) s'au tinutu de trunchiulu arcadicu.

Kavxov, orasu in Lykaonia intre Capadocia si Pisidia in Asia mica. Se amintese la Apollodoru din Damascu, pela 100 dupa Christosu. *Kavxov*, riu in Achaia, provincia in Peloponesu, la Strabone.

Kikones, (Ciconii), la Homeru si Herodotu in Thracia la muntele Haemu (Balcanu); dupa mape au locuitu intre meridianele 43 si 44, cam pe muntele Rhodope.

Numele Caucones e in forma greca, si trebuie impartitu in: *Cauca* (delu, munte) *on*, locu, terenu, si pentrucu urmeza *on*, a din *cauca* s'a elidatu, seu *on* e diminutivu; eara *es* insemna omeni locuitori, si astfelu omeni dela locu de delu, ori dela delutu; dar lasandu afara sufixulu grecu *es*, in *Cauc-on*, *on* insemna si omu, si astfelu, *Cauc-on*, e munte-an, la numele de tara: Cauconia, — in insemna tinutu, prejuru, tara, — deci tara Cauconiloru, muntenuiloru. *Kik* din *Ciconii* e identicu cu: *cac* — *cauc*.

Acuma sa cercetamu sufixele din numele: *Caucoensii*, *Cacoensii*.

Intre poporele inirate mai susu, cele mai multe in numele loru au sufixe ca: Caucoensii, latinesce Cauco-enses, si anume: Predav-ensii, Ratac-ensii, Burad-ensii, Cot-ensii, Albot-ensii (si Alboc-ensii), Potulat-ensii si Sals-ensii). In *enses*, *s* din mijlocu se raspunde ca *z*. Lasandu acuma afara terminatiunea *enses*, din numele poporeloru putemu restaura numele tinuturiloru (teriloru) astoru popore si astfelu avemu: Cauca, Preda (caci *v* pote fi intercalare intre doue vocale) ori Predava; Ratake, Burida, Cota, Albota (ori Alboca) Potulata, Salsa (ori Salda).

Dar in Dacia se mai afla nume in: *ensis*, ca nume de provincie: Dacia Apulensis, Porolissensis si Malvensis. In cele doue prime reaflamu orasele: Apulum (Alba-Iulia). Porolissum in nordulu Daciei, eara din Malvensis trebuie sa restabilimu tinutul ori tara Malva (verisimilu pe terenulu Moldaviei); in fine in nordulu resaritenu alu Daciei a fostu: Sclavinum Romanense, apoi *populus Traianensis*, colonia Napocensis, si *vicus Patavissensium*.

Sufixulu „*ensis*“ s'a usitatu si in alta parte a imperiulu romanu, astfelu in Gallia aflamu, Gallia Lugdunensis si Gallia Narbonensis dela orasele Lugdunum si Narbon (Narbo); apoi in Spania aflamu: Spania Tarraconensis, dela orasulu Tarraco (gen. onis); in Etruria lacus Volsiniensis, dela orasulu Volsinii; apoi Carthaginensis (or. Carthago), Atheniensis (or. Athenae) etc.

Dar terminatiunea *ensis*, a fostu adausa si la substantive comune: *Rex Nemorensis* (dela nemus padure) in cultulu dinei de

pădure preotulă de frunte; *dea Terensis* dîna de trierată; *Juno Virginensis*, Juno virginea; *Sacerdotium Caeninense*, introdusă de Caenina în cultul lui Hercule; din numele celor trei triburi vechi în Roma, Tities, Ramnes, Luceres, apartînătorii: *Titienses*, *Ramnenses*, *Lucerenses*, — în fine: *Atriensis* din Atrium (cuină, vatră), *forensis* din forum, *arvensis* din arvum, *castrensis* din castrum; *ludi circenses*, *megalenses* etc.

Să analizăm acum terminațiunea seî sufixele compuse: *ensis*, din: *en-s-is*, și astfel din trei sufixe. *En* sufixulă (= *an*, *in*, *on*, *un*, *yn*) însemnă omă, locuitoră; și se adauge la nume de orașe, schimbându vocala din urmă în *i*, și apoi însemnă omă, locuitoră din acelă oraș, p. e. *Athenae*, athenien. Latinismulă a adausă ună *s* și astfel: *Athen-i-en-s*, ună omă din *Athenae*. Suffixulă ală treilea: *is*, e sufixă de adjectivă la Latină, și pentru acăsta: *Athen-i-en-s-is*. În formele de mai susă se aruncă vocala oră silaba din urmă a numelui orașului, țînutului, și se adauge *ensis*.

Revenindă acum la: *Cauco-ensi*, numele de poporă în forma de plurală la Ptolomeiă scrisă în *oi* = *i*, adecă grecesce, și formată ca substantivă din adjectivele: *Caucoensis*, seî *Cancoensis*, — vedemă, că precum amă arătată mai susă, numele țerii acestui poporă a fostă: *Cauca* seî *Caca*. Pe *a* din capetă, în compozițiune 'lă aflămă schimbată în *o* p. e. *Cauc-o*, și *Cac-o*, nu ca mai susă *ae*, în *i* (*Athen-i*) decă: *Cauc-o-ensi*, *Cac-o-ensi*, și *o* cu *e* nu sîntă diftonge, pentrucă la Ptolomeiă în textulă grecă, *e* din *ensi* în totă loculă e scrisă cu η (eta).²⁾

Acuma să căutămă părerea unora despre loculă, unde aă locuită *Caucoensi*?

²⁾ Din terminațiunea latină *ensis*, în limba noastră a rămasă: *enes*, pentrucă *s* din *ens*, ce lă adausă latinismulă artificiosă, a rămasă afară. Amă spusă mai susă, că *ens* (*en-s*) e sufixă, ce se adauge în prima liniă la nume de localități ca să arete pe omulă, pe locuitorulă din acele locuri, din *Lugdunum*, *lugdunens*, din *Athenae* *Athenins*, dar lăsându pe latinulă *s* afară remăne: *en*, ce însemnă omă. *Ens* lat. ființă, omă; acestă *ens* e în participlele presente: *fac-ens*, *leg-ens*, *dormi-ens*, și numaî în prima conjugațiune e: *am-ans*, adecă cu *a*, decă *en* = *an* dar aceste sîntă egale = *in*, *on*, p. e. în lat-*in*, Teut-*on*; ca și = *an*, *en*, Rom-*an* Ruth-*en*. Acolo, unde e forma *an*, *en*, *in*, *on*, adausulă *s*, oră *us* (ce represintă de noă înțelesulă de omă, locuitoră) sîntă superflue, căcă ună conceptă se repetă în două sufixe totă cu acelă înțelesă. Noă ađl numele, pentru de a însemna locuitoră din atare localitate, avemă două sufixe *an* și *ian* p. e. *Arad-an*, *Lipov-an*, *Moldov-an* etc. apoi: *Banat-ian*, *Chișod-ian*, *Camp-ian*, *Del-ian*, *Ardel-ian*, unde *an* s'a diftongită în *ian*, și pe *t*, *d*, 'lă schimbă în *f*, *đ*, dar în unele *i* e originală, Ungaria, ungariană etc. Revenindă la

Haşdëu (pag. 285) dice: „Fluviul meu pune în Carpaţi spre răsăritu de porţiunea superiőră a Oltului, unŭ poporŭ, ce-ŭ dice Caucoensii“. Aci e întrebarea, cã Haşdëu, ce locŭ înţelege sub porţiunea superiőră a Oltului? adecã: porţiunea superiőră a Oltului, câtŭ curge în România? sėu a Oltului câtŭ curge în Ardėlu? deore-ce pentru situaţiunea ţinutului Caucoensilorŭ, e mare deosebire de terenŭ.

Dar Haşdëu (la pag. 286) se esplicã: „E o urmã supravţindã a numelui Caucasŭ în porţiunea Carpaţilorŭ, delulŭ *Cocan din Muşcelŭ*, adecã mai în acelŭ locŭ, unde ostaşulŭ Mansuetŭ dintr-legiune a lui Traianŭ stătuse în timpulŭ rėsboiului dacicŭ, la fluviulŭ Oltŭ lângã muntele Caucasŭ, şi mai, mai acolo, unde mapa lui Ptolomeiŭ ni arėtã poporulŭ Cocanenii“. (Acuma dela Cocan formezã şi nume nou Cocanenii în locŭ de Caucoensii). Aşa dar *Haşdëu ŭ aşedã în Muşcelŭ*.

Tocilescu (pag. 432) dice: „Caucoensii, ce amintescŭ, porţiunea din *Carpaţii Olteniei*, numitã Caucasŭ şi pe Caucalandŭ a lui Ammianŭ Marcellinŭ: *Aşa se numia Oltenia în timpulŭ lui Traianŭ*, dupã cum rezultã dintr'o inscripţiune!“ Apoi (la pag. 458) observã: *Caucoensii parŭ a fi locuiti porţiunea Olteniei din Carpaţi*, numiţi Caucasus. Astfelŭ ŭ se pare cã Caucoensii aŭ locuitŭ în Oltenia, decŭ în România, dar nu spune, cã ore în Muşcelŭ, ori în Arşişŭ, ori în Mehedinţi?

Autoriŭ aceştia nu facŭ nici o combinaţiune „la porţiunea superiőră a Oltului“ din Ardėlu, — pe cãnd rŭlulŭ mai multŭ de jumėtate curge în Ardėlu.

Decã cercetãmŭ mapa lui Ptolomeiŭ (publicatã de Haşdëu vol. II. fasciōra I. pag. 57 şi 58) vedemŭ, cã la începutulŭ rŭlului Oltŭ, de stēnga adecã: spre răsăritŭ sŭntŭ puşi Caucoensii. Începutulŭ acesta nu pōte fi în România, ci în Ardėlu.

Atheni-ens-is, is din capetŭ, forma de adiectivŭ, a remasŭ la noi în es, la olaltã în enes, pentru unele adiective, ce se fosmėzã din numele locuitorilorŭ de undeva însă se mai adaugã: cu masculinŭ, cã femininã (unŭ sufixŭ din Italia, despre care de altãdatã) şi astfelŭ: Moldov-*enes*, cu *Moldove-nescã*; *ardelenescu*, *muntenescu*, *bănãţenescu*, unde *an ian*, mai ântėiu aŭ fostŭ *ãn*, *iãn*, dar ă trecutŭ în e, ca şi în pluralulŭ numelorŭ ce însemnã locuiriŭ de undeva p. e. Moldovenii, Ardelenii etc. În numele, ce nu însemnėzã localitate, *en* din *enes* nici nu pōte veni înainte, pentrucã în ele sŭntŭ alte sufixe ce însemnėzã: omŭ, şi anume: latinulŭ *arius*, ariŭ, eriŭ; celticulŭ: *aire*, p. e. ôlã, olariŭ, ôie, oieriŭ etc. şi în urmare, pentru formarea de adiective remãne sufixulŭ: *es-cŭ*, *olarescŭ*, *boierescŭ* etc.

Vomă documenta cu două probe, chiar din mapa lui Ptolomeiū.

a) După mapa lui Ptolomeiū la intrarea Oltului în Dunăre, pe lătura Mesiei (Bulgariei) sîntă orașele: Oiskos, Diacon și Novac (după alte mape: Oescus, Nicapolis și ad Novas), eară ađi în Bulgaria, din Oescus a remasă rîul Isker, din Nicapolis, a remasă Nicapole, și în locū de ad Novas, e Sistovulū.

Din întemplantare la Nicapole, aprópe de Oltū e meridianulū alū 42-lea și suindune pe urma lui, trece în Ardélū la răsăritū de Sibiiū, de Mediașū și de Năsăudū, și trece peste rîurile Kokej, Mureșū și Samoșū.

Ptolomeiū póte că nu a sciutū de încovietura Oltului în Ardélū, și Oltulū 'lū pune în linia dréptă, — și pe Caucoensi, de stînga séu la răsăritū de începutulū Oltului. Acuma, decă căutămū mapa lui Ptolomeiū, vedemū, că Caucoensii sîntū puși la nordū, dar chiar în față cu orașele Oescus, Nicapolis și ad Novas, și decă căutamū alte mape vechi, apoi Caucoensii, după pozițiunea acestorū orașe, cadū chiar în Ardélū, la resăritū de meridianulū alū 42-lea; și decă căutămū pozițiunea, pentru partea superióră a Oltului, și la răsăritulū începutulū lui, Caucoensii cadū în comitatulū Cicū, în-prejurū de Gyergyó-Szent-Miklós.

b) Dar putemū lua și unū altū punctū de plecare — după mapa lui Ptolomeiū — și anume: Apulum (Alba-Iulia). Dela Apulum spre răsăritū și puțfnū mai în susū e Marcodava, după ea Praetoria Augusta și Comidava, apoi *désupra de acésta*: sîntū *Caucoensii*. Marcodava (după Atlasulū scolasticū alū lui Jausz) e tocmai sub meridianulū alū 42-lea și la țermurile Mureșului (ceva mai la apusū de Maros-Vásárhely) și Caucoensii staū într'o liniă cu Ulpianum (la Koczányi Clujulū, la alții Oradea-mare) și ambele cam într'o liniă cu Gyergyó-Szt.-Miklós.

c) Nu putemū uita nici aceea combinațiune, că Ptolomeiū pune 4 popóre în șirū, susū în nordulū Daciei, și *désupra de începutulū Oltului* p. e. Cistobocii, sub acestia la începutulū Oltului pe *Caucoensii*, și acestia cadū în porțiunea Ardélului; apoi pe Cotensii (ori Kontekii) mai în josū, și cătră Dunăre pe Piefigi, și acestia cadū în porțiunea răsăritenă a Oltului din România, — și și din punctulū acesta de vedere, arū fi pré puțfnū, ca în Ardélū să remănă numai Cistobocii, eară în România 3 popóre.

Wilhelm Obermüller đice: Caucoensii, locuitorii Caucalandului, precum Vestgoții, cari veniră mai târđiū, aū numitū Ardélulū pro-

priū, din: coiche, délū (munte).³⁾ Astfelū pe Mansuetū cu Caucasulū și cu Oltulū, precum pe Caucoensii, nu-ī putemū pune în județulū Muscelū, precum se va mai vedea.

Atātū la Greci, câtū și la Romani s'aū formatū și nime personale din rădăcina: *Cac*. Să înșirū câteva.

Kavkon, fiulū lū Lykaon, la Apolodorū; unū heros din Eleusis veneratū în Messenia, la Pausanias. Kokkaline, nime femeiescū la Demosthenes. Kokkonas, numele unū bizantinū la Lucanū; Kykleus, tata lū Arianū, Kokalos, rege mithicū în Sicilia, la Didorū și la Pausanias; Koklis, nime de femeia la Lucanū; Kyhreis, fiulū lū Posseidon (Neptunū); Kyhreaia Salamis, predicatulū acestei insule. — Kykeides poetū, la Arianū.

Earā la Romani vechi. Cacicus (la Cedrenū II. p. 557). Caucanus Dominicanus⁴⁾, Cocas⁵⁾, Cocus⁶⁾, Coccorobius⁷⁾, Cachinus⁸⁾; Cocceianus, la Svidas; Cocceius, la Strabone; Cocles, la Plutarchū; Cucusus, numele unū preotū la Ephraemiu, versulū 9621.

Câteva nime familiare din Cărașū: În comuna Brosceni: Cioru 44 de familii; Ciocóne 2 familii; în Ciclova română: Chicu 2 fam.; în Ciorda: Gheiciu 2 Ghiciu 2 fam.; în Ciudanovețū: Cocóra 16 fam.; în Dognecea: Ciocaiu 4, Cica 1 fam.; în Foroticū: Cocóra 2 fam.; în Gârliște: Ciocū 1 fam.; în Goruia: Cioca 1, Ciocu 4, și Ciocū 3 fam.; în Greovațū: Cociocă 6, Cocoșū 6, Ciocărlia 5 fam.; Gacica 12, Ghicea 10 fam.; Guga 17 fam.; în Iertofū: Guga 1, Cucu 2 fam.; în Iamū: Ciuciu 1 fam.; în Illadia: Cichiri 2, Ciucure 3, Gagula 2, Cucu 3; în Cacova: Cieu 1, Giaga 2, Guga 3; în Chernecea: Ghicū 2 fam.; în Comoriște: Ghecea 2; în Maidanū: Cica 2, Cocū 1; în Mărcina: Cocóra 5 fam.; Ghicea 6 fam.; în Mircovațū: Ciuciu 54; în Moldova nouă: Cocărla 4.; în Nermetū: Cichelica 1, Ghegiu 1; în Nicolințū: Giugia

³⁾ Wilh. Obermüller II. pag. 662. Die Kaukenser, Bewohner des Kaukalandes, wie die-später gekommenen Westgothen, das eigentliche Siebenbürgen nannten, von Coiche, Berg.

⁴⁾ Cedrenus II. pag. 462 adiungit se imperatori Caucanus Domitiani capti frater.... Captus est 161 Domitianus Caucanus, homo potens et Gabrieli consiliarius.

⁵⁾ Procopiu lib. IV. pag. 3 Erat Cocas ex Romanorum numero militum. Altū Cocas II. pag. 619.

⁶⁾ Phrantzes lib. III. c. 14 Iacobus Cocus venetus vir. Cocu din Veneția.

⁷⁾ Theophanes Chronolog. pag. 353 la anulū 543 după Christosū: Ioanne Cognomento Coccorobio, urbis praefecto.

⁸⁾ Cedrenus II. pag. 585. auditis imperator his postulatis, Cachinum sustulit. La Theophanes in Chronolog. pag. 291 an. 526 unū gothū Gogdas. Gogdas Gothus adversum Gelimirem dominum.

1; în Oravița-Montană: Ciucină 1, Cocoșu, 21; în Oravița-montană: Cucu 18, Guga 1; în Potocui: Cichiri 1; în Răcășdia: Ciucariu 2, Chicu 8, Cuculia 4 fam.; în Sasca montană: Cioca 3 fam.; în Secașu: Coca 15, Cocu 2 fam.; în Socolari: Cichiri 6, Ghiocelul 10 familii.

Aceste nume familiare purcedu așa din rădecina *cae* cu înțelesul munte, naltu și celelalte concepte, ce le-amu pusă sematologice în clasa primă, precum și din alte înțelesuri, ce le voiu înșira în partea filologică.

IV. Caucaland.

Împăratul Valentinianu I. domnia în Bizanțiu seú Constantinopole (Țarigradu) dela anulul 364 și a domnitul până la anulul 376 după Christosu când i-a urmatul Gratianu. Valente era cu titlulul de Augustu.

Hunii, cari la anulul 375 după Christosu se arătară pela Tanais (Donu) și Danaster (Nistru), la anulul 376 bătură pe Goți la Nistru și Prutu și i-au împinsu mai departe în șesulul României. Așa se vede, că Hunii au spartul pe Goți în două părți, căci o parte sub Fridigern a luatul fuga cătră țermurii Dunării, și de aici s'a rugatul de Valente ca să li erte de a trece peste Dunăre în Mesia (Serbia, Bulgaria) și li-a iertatul să trecă, dar cu Goții de sub Fridigern n'avemul de lucru pentru thema presinte. Ceealaltă parte din Goți sub regele lor Athanaricu a luat' o la fugă în altă direcțiune, și de acești Goți ne ocupămul acuma.

Ammianu Marcellinu (mortul la 390 după Christosu în Roma) scrie: „Athanaricu, cu toți ai sei s'a îndepărtatul la loculul Caucalandensu, cu greul de străbătutul pentru nălțimea munților și a pădurilor, împingendul de aci pe Sarmatî“.⁹⁾

Thema istorică e: că Sarmatîi au locuitul în Caucalandu, și că Goții sub Athanaricu au împinsu de aci pe Sarmatî. Prin indicarea, că loculul Caucalandensu e cu greul de străbătutul pentru nălțimea munților, fiă-carele la prima cugetare trebuiă să primescă că Athanaricu a străbătutul în Carpați, seú prin Carpați.

Mai înteu de tôte să vedemul, că cum e compusul cuvântulul „Caucalandensu“. În cele două silabe dela începutul aflămul: *Cauca*, carea din cele de mai susu ni e deja cunoscută, că însemnă: munte, naltu etc. adecă locul la munte, muntenia; a două silabă e; *land*,

⁹⁾ Ammianus Marcellinus lib. 31 cap. 5 pag. 678. Athanaricus... ad Caucalandensem locum altitudine silvarum inaccessum et montium, cum suis omnibus declinavit, Sarmatis inde extrusis.

și aflăm că e cuvântul german, ce înseamnă: țara, eară restul *ensis* e sufixul despre care am vorbit deja.

Gothii au intrat în țara *Cauca* la 376 după Christos. Marcellin a murit la 390 după Christos și astfel, el a auzit numele *Caucaland* numai după ocupare, pentru că mai înainte în țara *Cauca* n'a fostu popor german, adică Gothic, carele să fiă adaus „*land*“ la numele țării, — altcum și *land*, după rădăcină nu e cuvântul curat german.¹⁰) Urmându procedurii de mai înainte, să căutăm *Cauca* și în alte locuri.

Marcellin arată, că în Asia, anume în Coelesiria, pe terenul de munți între muntele Livan și Antilivan a fostu un oraș și un munte cu numele: *Cauca*.¹¹)

Zosim amintesc *Cauca*, oraș în Spania anume în Gallaecia, provincia nordică dela Marea atlantică.¹²) Aci în *Cauca* s'a născutu împăratul Theodosie, carele a domnit dela 379—394 după Chr. și pozițiunea acestui oraș, carele a se scrie *Kaucha* se Koka, a a preciso D' Anville.¹³)

Poporul mare iberic, Vaccii (*Vaccae*), în Spania veche, carele a locuit țara înaltă la rîul *Durius* (a se *Durio*) din sus de Ora-

¹⁰) Cuvântul *land* e compus din rădăcina *lan*, ce are înțelesul de: estins, lat, lung, larg etc. *d* e rămasă din *da* (în formele schimbate, *ta*, *sa*, *za*) și înseamnă: teren, deci *land*, teren estins. Acuma, dacă punem în loc de *da*, alt sufix, totu e înțelesul lui *da*, adică: de teren, și anume sufixele: *ca*, și în formele schimbate *ga*, *ha*, câte odată *ja*, (pe cum în loc de *a* din *ca*, *u* = *cu*) atunci avem formele: *lanca*, *langa* etc. *Lann* la Celți înseamnă, țară ținută, prejur; *lon*, înseamnă loc, *long*, locuință. *Lanuvium* a fost oraș în luncă dela Mons Albanus spre apus; Alba Longa a fost aproape, dar ceva mai sus între munte și lacul alban. Din *lan* la latin *longus longa*, la noi: *luncă*, *lungă*, *lungă*, la Nemți *lang* — lung. Lingones popor celtic în Gallia sub meridianul alt 23-lea au locuit la șes, dela el orașul *Langoes* în Francia; când Gallii au străbătut în Italia, Lingonii s'au așezat la șesul dela rîul Padus spre amiază. *Langobriga*, orașul Celților lângă rîul *Tagus* în Spania veche (Im Lande der Celtici sind *Langobriga* am *Tagus* — zu bemerken. Hahn p. 73: *briga* = *burg*). Luna (a se *Luni* lângă *Tarzana*) cu un port bun, deci la șes; *Lyncestis* o țărișoră în Macedonia, cu orașul *Heraclea*, pe teren șes între deluri, la luncă; *Lyn-c* = *lun-c*, și alte multe.

¹¹) Ammian Marcellin lib. XIII. cap. 12 *Antiochi civitas* în Coelesiria cum suburbanis ex agro suo cumque ipso Suetio ad mare sito; qui cum Dux vocatur, locus cum agro suo omni, locus, qui *Caucae*, quique *Luli* et qui *montis admirabilis* habet.

¹²) Zosim (carele a fost *Comes* după mórtea lui Theodosie) în lib. 4 cap 24 *Ex oppido Hispaniae, Callaciae (Gallaeciae) Cauca*...

¹³) Eduard Gibbon (*Geschichte des röm. Weltreiches* tom. V. pag. 281) dice: D' Anville (*Geogr. ancienne* Tom. I. pag. 25) hat die Lage vom *Kaucha* oder *Koka* in der alten Provinz Gallicien bestimmt, wohin *Zosimus* und *Idatius* die Geburt oder das väterliche Erbe des *Theodosius* verlegt haben.

gele: Cauca (Coca), Palantia (Palencia), și Septimanca (Simancus)¹⁴. Acesta Cauca nu e identică cu cea din Gallaecia, pentru că Palencia e în Castilia.

Caucana și Chauchana, orașu în Sicilia, nu departe de Syracusa de zace la mare.¹⁵)

Astfelu, afară de Cauca din Dacia, totu pe acelu timpu Cauca în Coele-Siria, în Gallaecia și Castilia; — Cucana e Cauca cu sufixulu *an*, ce însemnă locu, ori e diminutiv. Din aceste vedem, că Cauca din Dacia, deși e adausu germanulu și Goticulu *Land*, nu prin Goși s'a numitu Cauca, ci acestu nume a esistatu cu *Caucoensu* deodată. Urmézá întrebarea: că unde a zăcutu Caucaland, adecă: țara, ținutul Cauca în Dacia?

Hașdău (în Istoria critică a Românilor pag. 285) citezá pe Am. Marcellinu, ce amu citatu eu mai susu și argumentézá: „Așadară unu segmentu alu Carpaților se numia Cauca, căci finalulu *land*, în tóte limbele germanice însemnă: țara: Caucalandu = țara Cauca“. Dar Hașdău aci nu spune, că la care segmentu 'i stă cugetulu?

La pag. 299 revenindu la acésta themă, dăce: „Constrinși din nou a fugi, Goșii caută scăpare în munții Cauca: „ad Caucalandensem locum“. Aci noi 'i vedem deja pe *pământulu Moldovenescu*“. Apoi la pag. 300. „Acésta confirmă opiniunea dlui Odobescu, cumcă *Caucaland* a lui Ammianu Marcellinu trebuie căutatú în regiunea *Buzeului*, unde în adevéru vro doî munți pórtă până ađi numele de Coca contrasú din Cauca, și unde descoperirea Tesaurulu Gothicu dela Petrósa esplică fórté bine faptulú petrecerei pe acolo a fugarulu Atanaricu“.

Hașdău, pentru însemnătatea istorică și geografică a cestiunei, trebuia să spună că unde suntu acei „vre-o doî munți cu numele Coca“ dar nu ne spune, pentru că acei munți nu suntu în regiunea *Buzeului*.¹⁶)

Tocilescu (Dacia înainte de Romani pag. 432) însemnă: *Caucoensu*, ce amintescú porțiunea din Carpații Olteniei, numită *Caucasus* și pe *Caucalandu* a lui Ammianu. La pag. 461 și 615 citezá: „locus *Caucalandensis*“, dar despre situațiunea lui nu aflămú părere dată.

¹⁴) Conv. Lex. Meyer. Totu acesta arată o localitate de ađi Coca în Spania, provincia Segovia.

¹⁵) Theophanes în Chronolog. pag. 293 la anulú 526 după Christosu. Interim ipse Chauchana, pagus is fuit ducentis stadiis a Syracusis remotus. Procopius. Tom. I. pag. 370 Tum praecipit, ut mandatis defunctus se conveniat Caucanis, ad quod opidum stadia fer CC Syracusis dissitum. La pag. 372 Caucana victu plena castra inveniunt.

¹⁶) Orașulu Buzău zace lângă meridianulu alu 25-lea și gradulu lățimii 45, și dela Buzău spre resăritu și méđădi e terenú de câmpia, adecă nu suntu delurí. Spre nordu apusu începú delurile și la hotarulú Ardélului se învelescú

Acum să căutăm rezultatul studiilor făcute de străini.

Eduard Gibbon scrie: „Însuși Athanaric, carele neîncetat a nizuit a se da din calea vinei de jurământ strîmb, s'a retras în CaucaLand (țara Cauca) muntosă, ce prin codri grei de strîbătut ai Transilvaniei (Ardél), apare de a fi fost scutită, și mai de tot ascunsă“.¹⁷⁾

Karol Rotteck nu amintesc de CaucaLand, dar spune, că Athanaric s'a retras în rîpele Carpaților.¹⁸⁾

În Lex. de Conv. al lui Mayer se află „Hermanrich, regele Goților mai întîi a stat cu tîria în contra năvălirii popórelor selbatice, dar la capet și-a perdat curagiul și s'a sinucis (anul 373 după Christos). Fiul s'eu Hunimund s'a supus cu o parte de popor, altă parte sub Winithar și-a păstrat atare independință. Și Vestgoții fură siliți de a se da din calea Hunilor. Unul din căpeteniile lor, Athanarich la 376 după Christos s'a retras în Siebenbürgen (Ardél) după ce el la Nistru și pe urmă la Pruth înzadar a cercat ca să țină o pozițiune întărită cu șanțuri.“¹⁹⁾

Wilhelm Obermüller scrie: „Caucoensii, locuitorii CaucaLandului, precum vestgoții, cari veniră mai târziu, au numit Ardélul propriu“. Mai în jos: „CaucaLand, precum la Vestgoți se chiamă Ardélul“.²⁰⁾

Tot Obermüller într'alt loc ni spune: „Țara Kauka, țara Koken, Kogen, cetatea Kogel, e țara muntosă a Ardélului, precum se numia încă deja pe timpurile Vest-Goților, cari în partea

cu munți, decî numai acésta regiune e muntosă, și rîul Buzéu ivoresce de pe lângă pasul Bodza din Carpați. După Dict. topografic al lui Frunđescu, și după multe mape, munți cu numele Coca, în acésta regiune nu se află. Se află 2 sate Coca plină și Coca sécă în plaiul Slănic și o localitate Coca lângă Clondinul de sus, dar credem că Hașdău nu va fi cugetat la aceste, ca la „vre-o doi munți“. În jud. Buzéu, după Frunđescu, se află muntele Gogoine la hotăr și Guene, fără a i se spune situațiunea. Dăca s'ar afla Goga, Guga, ca munt, atunci cândva ar fi putut fi și Coca.

¹⁷⁾ Ed. Gibbon „Geschichte des röm. Weltreiches“ tom. V. pag. 236. Athanarich selbst, der fortwährend der Schuld des Meineides auszuweichen beissen war, zog sich in das gebirgige Kaukaland, das durch die undurchdringten Wälder von Transilvanien geschützt und fast verborgen gewesen zu sein scheint.

¹⁸⁾ Carl Rotteck. Allg. Weltgesch. IV. pag. 41 Athanarich mit einigen Getreuen suchte jetzt und fand Zuflucht in den Schluchten der Karpathen.

¹⁹⁾ Meyers Conv. Lex. la articolul Huni. Auch die Westgothen mussten vor den Hunnen weichen; einer ihrer Häuptlinge Athanarich zog sich 376, nach Siebenbürgen zurück, nachdem er vergebens am Dnjester und dann am Pruth eine verschanzte Stellung zu halten versucht habe.

²⁰⁾ Wilh. Obermüller in Deutsch. Kelt. Wörterbuch tom. II. p. 662 Die Kaucoenser, Bewohner des Kaukalandes, wie die später gekommenen Westgothen das eigentliche Siebenbürgen nannten.... Kaukaland wie Siebenbürgen bei den Westgothen hieß.

judică a Ardélului, timpu mai lungu și-a-ă luatü posițiune, înainte de eşirea lorü la Italia și la Gascogne.²¹⁾

George Iausz, în mapa sa despre Dacia, a înscrisü Caucalanda cu semnü de oraşü, și e aşedată désupra de Apulum (Alba-Iulia) ce corespunde și situațiunii riurilorü Küküllö (Kogel, Târnavă).²²⁾

În urmare se dovedesce, că Caucaland a fostü în Dacia și anume în Ardélü, respective Ardélulü între Oltü și Carpați. Aci a-ă fostü Sarmatiï, pe cari apoi Goții i-a-ă împinsü spre nordü și apusü.

Până ce Frigidern s'a retrasü la Prutulü de josü și respective la Dunäre, — Athanaricü, carele a statü cu oștile sale mai multü spre Prutulü de susü, când s'a retrasü în Ardélü, a pututü să străbată prin pasurile dela Oituzü, Bodza și Predélü, și verisimilü mai multü prin acestü din urmă, ca mai accomodatü, și e cu greü de a crede, că a retiratü și mai spre apusü, și că prin alte pasuri a străbätutü în Ardélü. Amü o mapă „Das römische Reich und die nördlichen Barbaren im IV-ten Jahrhundert“. Pe acésta mapă, țara Caucaland e pusă la spatele Carpațilorü pela isvórele riului Tyras, adecă Nistru, dar autorulü mapei la numele Caucalandü, pune și semnulü întrebării, deci nu e convinsü, să fie fostü acolo. Dar Caucaland la începutü a pututü fi numai țara Caucoensilorü.

V. Cauchiï.

Pentru îndeplinirea themei, nu va fi de prisosü, decă voiü scrie și despre alte țeri: Cauca și poporü: Cauciï:

Colo susü la nordü, la spatele Germaniei, între gurele rîului Amisis (ađi Enns) și rîului Albis (ađi Elbe) spre țermulü oceanulü germanicü a locuitü poporulü: *Chauciï*, séu *Cauchiï*, cariï s'a-ă ținutü de trunchiulü Ingaevonilorü, unü ramü alü Germanilorü, și Cauchiï se amintescü în secululü primü după Christosü.²³⁾

Când Romaniï sub Drusü a-ă mersü în țara Cauchilorü, acestia s'a-ă arätatü amicabilï, și la an. 5 după Christosü Tiberiu ca Cesare a încheiatü alianță cu ei, dar acésta nu a ținutü multü.²⁴⁾ Împë-

²¹⁾ Wilh. Obermüller II. 165. Kaukaland, Kokenland, Kogenland, Kogelburg, Siebenbürgisches Hochland wie es schon zu den Zeiten der Westgothen, welche im südlichen Theile Siebenbürgens vor ihrem Auszuge nach Italien und nach Gascogne längere Zeit Stellung genommen hatten, genannt wurde.

²²⁾ Történelmi földrajzi iskolai atlasz, Jausz Györgytól. Mapa Nr. 9 despre Dacia.

²³⁾ Dr. Hahn Leitfaden der alt. Geogr. pag. 85 Koczány Ferencz Régi földleirat p. 35. Ađi pe acelu teritorü c Hanovera, Oldenbur și Saxonia de josü. Dela oraşulü Bremen, teritoriulü se numesce și Bremerland.

²⁴⁾ C. Veleius Paternulus, în Hist. Rom. lib. II. cap. 106 Perlustrata armis tota Germania est. Victae Gentes pene nominibus incognitae. Receptae *Cauchorum nationes*, omnis eorum juventus infinita numero, imensa corporibus etc.

ratulū Claudiu (41—54 după Christosū) a purtatū rēsboiū în contra lorū, pentrucă au făcutū năvăliri în Gallia. Dela emigrațiunea popórelorū pere numele lorū.²⁶⁾

Poporulū acesta la Dio Cassiu (155—229 după Christosū) s'a chieamatū: *Χαυχοι* = Chaukiū, și țara lorū: *Χαυχισ*, la Roman poporulū s'a chieamatū Cauchi, și țara lorū preste totū se scrie Chauke, decī e identică cu Cauca.

Despre acestia, Willh. Obermüller dīce: Chauciū în Saxoni de josū au fostū primii locuitori „Celtici“ ai țerii acestia. Numele lorū a dispărutū, când Saxonii au devenitū domniū țerii. Numele Chauke după înțelesū e curatū localū, atāta cātū: locuință de colnice. Teritorulū Chaukilorū s'a numitū: Caukenland, Chakenland.

În Francia, anume în provincia Normandia, în nordulū Franciei spre canalulū, „la Manche“ este o țară, ce se numesce: Pays de Caux (x purcede din c + s decī: Cauc-s) lângă Havre, pe timpulū emigrării popórelorū a fostū ocupatā de unū despărțemētū alū Wikingilorū din Saxonia de josū, și precum după nume se crede veniți din Chakenland (de lângă Bremen). Așa darā coloniū germani în Pays de Caux nu se putură numi Chauciū, deși arū fi venitū din Chakenland, pentrucă atuncī nu mai esistaū „Chauci“, și astfelū țara Cauca în Normandia și are numele de acasă din Gallia.²⁶⁾

Astfelū Cauca din Dacia, nu stă nici într'o legătură cu Chauciū dela oceanulū germanicū, acestia au dispărutū la începutulū emigrațiunii popórelorū, ei nu au pututū ajunge în Dacia, ca cineva să pótă face vre-o combinațiune cu ei, cari încātū s'au mișcatū, au pornitū spre Normandia.

Mai nainte de a încheia partea istorico-geografică să înșirū câteva nume de localități din Italia, Spania, Portugalia și Gallia (Francia), nume, cari purcedū din rădăcina *cac*, cu înțelesulū ce l'amū esplicatū mai susū.²⁷⁾ Acastă parte o pregătisemū comparāndū numirile din Romānia cu acele din țerile romanice aci înșirate, atātū după rădăcinā cātū și după sufixe, dar făcēndū o parte prea lungă a temei voiū înșira numai câte câteva.

²⁵⁾ Meyer's Conv. Lex.

²⁶⁾ Willh. Obermüller I. 334. Chauke, Erdhügel Wohnstätte. Acesta la pag. 349, dīce: Choche se numesce unū locū anticū lângă riulū Tigris. Choche e celticū Coiche, ce în Europa se află în o sută de forme și însemnă „locū înălțatū, locū ridicatū de locuință“ (erhöhter Wohnort), de aci și Chauciū însemnă locuitorī de locuințe aședate pe nălțimi de pământū. Hoherland în Prusia, Hachenberg etc. — hoch e cātū coch.

²⁷⁾ Culesc din Conv. Lex. a lui Meyer, și din Geographisch-Statistisches Welt-Lexicon de Emil Metzger, Stuttgart 1888.

In Italia: Caccamo, orașu în Sicilia la piciorul muntelui Calogero; Caccavone și Caccuri, sate cu vii și ape minerale; Caggiano, asemenea; Ceccano, orașu în provincia Roma, pe costă de delu cu cultură de vii; Cecina, fluviu în Toscana, vechiul Caicinus din Etruria; Cechina, stațiune de drumu de feru în prov. Roma; Cicagna (gn = ni) Cicalla, Cicciano, Cicerale, Cicognolo, sate, mai tôte cu cultură de vii. Cocconato, Cocullo, sate la munți; (Cocullo = Küküllő); Cogoletto, cu turnătură de feru, la ocne de feru; Coggia, Coggiola, Cogola, Cogorno, Coquio, sate Cucca, satu, Cuccagna, unu cantonu în drumul del Roma la Loretto. Cuccaro, promontoriu în Neapole, și orașu în Monteferato, cu vinuri renumite. Cucciago, Cuceglio, Cuggiono, Cugueno, sate mai tôte cu deluri cu vii, deci la innălțimi.

Nume familiare italiene: Caccianiga, Caccini, Caix, Cechi, Cicogna, Cicognara, Ciconi, Coghetti, și apoi Cocaie și Cocaio, numele lui Teofilu Folengo, poetu născutu la anul 1491 după Christosu în Mantua.

In Spania: Caceres, provincia, partea nordică e trasă de șirul munților Castiliei cu numele Siera de Gredos, și Siera de Gata, 2300 metri. Chiclana, orașu cu cultură de vinu; Cocentina, or. în prov. Aicante, cu ruine romane. Cacoas, unu poporu pe ambele părți ale Pireneilor; Cacabelos or. Ceclavin, orașelul, Coca, Coccaglio Cogeces del Monte; Cogollos, sate; Cogolludo, orașu și cercu (în Tirolu, Cogolo, satu) Cugat del Balles, Cugess, sate, cu vii; (Cugy s. în Svițera).

În Franca: Cahors, zace pe o stâncă, are vii. Cauchoise, satu; Cocosă țeră, unde locuitorii se numesc Cocosates; Coucouron (Cucuron) satu în cantonul Ardeche. Coucy (Cucy = Cugy din Svițera), numele mai multor cetăți, fortărețe, castele, tôte pe deluri, pe nălțimi. Cocumont, satu; (muntele Cocu) Cugand Moutaign, satu cu ape minerale, etc.

În Irlanda: Cockerpath, la riuul Cocher, orașu cu ocne de cărbuni; Cockburnspath, satu în Scoția; Cochenzie, satu în Scoția; Cockerham, Cocherton, Cogeshall, localități în Anglia etc.

Credū, că și aceste puține nume vorū fi destule, pentruca cineva să pôtă face asemănare între numirile localităților din România, și între numirile localităților din alte țeri romanice; și credū, că prin tôte aceste amū lămuritu din destulul acele patru nume, ce le-amū înșiratu la începutul lucrării.

FACEREA LUMEI.

(Continuare și fine).

În cartea facerei la Moise se țice:

a) „La începutu creă Dumneđeū ceriulū și pământulū. Și fără formă și deșertū era pământulū; și întunerecū era preste fața adâncului; și spiritulū lui Dumneđeū se purta pe deasupra apei“.

„Și Dumneđeū țise: să fie lumină, și fu lumină. Și vėđu Dumneđeū lumina că bună este; și Dumneđeū despărți lumina de întunerecū. Și Dumneđeū numi lumina ȓiua, și întunereculū 'lū numi nópte. Așa fu séra și fu diminėță ȓiua ăntėia“.

b) „Și Dumneđeū țise: Să se facă unū întinsū între ape care să despartă ape de ape. Și Dumneđeū făcu întinsulū și despărți apele cele de sub acestū întinsū de apele cele deasupra acestui întinsū; și se făcu așa. Și Dumneđeū numi întinsulū *cerū*. Așa fu séra și fu diminėță ȓiua a doua“.

c) „Și Dumneđeū țise: Să se adune apele cele de sub cerū la unū locū și să se arete uscatulū; și se făcu așa. Și Dumneđeū numi uscatulū pământū, și adunătura apelorū o numi mări; și vėđu Dumneđeū că acesta este bine. Și Dumneđeū țise: să producă pământulū érbă, verdėță purtândū sēmėnță, și pomii fructiferi purtândū fructe după felulū lorū, a căroră sēmėnță să fie într'inșii pre pământū; și se făcu așa. Și pământulū produse érbă, verdėță, purtândū sēmėnță după felulū ei, și pomii purtândū fructe cu sēmėnță într'inșii după felulū lorū; și vėđu Dumneđeū că acesta este bine. Așa fu séra și fu diminėță ȓiua a treia“.

d) „Și Dumneđeū țise: Să se facă luminători pe întinsulū cerului, ca să despartă ȓiua de nópte; și cari să serve de semne pentru timpurii, ȓile și anii; și să fie luminători pre întinsulū cerului ca să lumineze pe pământū; și se făcu așa. Și Dumneđeū făcu pe cei doi luminători mari; pe luminătorulū celū mare, ca să guverneze ȓiua, și pe luminătorulū celū mai micū, ca să guverneze nópteă; facu și stelele. Și-ı puse pe ei Dumneđeū în întinsulū cerului, ca să lumineze pământulū, și să guverneze ȓiua și nópteă, și să despartă lumina de întunerecū; și vėđu Dumneđeū că acesta este bine. Așa fu séra și fu diminėță ȓiua a patra“.

e) „Și Dumneșeu șise : „Să producă apele mulțime de animale viețuitoare, și paseri să sbore pe desupra pământului sub întinsul cerului. Și Dumneșeu creă chișii cei mari, și tôte animalele viețuitoare, ce se mișcă, pe cari apele le-au produsu cu abundență după felul lor, și tôte paserile înaripate după felul lor; și vedu Dumneșeu că acesta este bine. Și Dumneșeu le binecuvântă dicându : cresceți și ve înmulțiți și umpleți apele în mări, și paserile să se înmulțescă pe pământu. Așa fu séra și fu diminéța șiua a cincea“.

f) Și Dumneșeu șise : „Să producă pământul animale viețuitoare după felul lor, vite, și têrêtoare și fére pe pământu după felul lor; și se facu așa. Și Dumneșeu făcu férele de pre pământu după felul lor, și vitele după felul lor, și tôte têrêtoarele de pe pământu după felul lor; și vedu Dumneșeu că acesta este bine“.

Și Dumneșeu șise : „Să facemú omú după chipul nostru, după asemenarea nóstră, care să stăpânescă preste pescii mării și preste paserile cerului, și preste patrupede, și preste totú pământul, și preste tôte têrêtoarele, cari se têrescú pe pământu. Și Dumneșeu creă pe omú, după chipul seú, după chipul lui Dumneșeu 'lú creă pe densusul, bărbatú și femee 'i creă pe ei. Și Dumneșeu 'i binecuvântă și Dumneșeu le șise : Cresceți și ve înmulțiți și umpleți pământul, și-lú supuneți pe densusul, și domniți preste pescii mării și preste paserile cerului, și preste tôte animalele câte se mișcă pe pământu“.

Și Dumneșeu șise : „Eacă v'amú datú voué tótă érba purtându semênță, care cresce preste totú pământul, și totú pomulú fructiferú purtându scmênță; aceste vorú fi voué spre mâncare; și la tôte animalele pământului, și la tôte paserile cerului, și la totú ce se têresce pe pământu și are în sine sufletú viú, daú tótă érba verde spre mâncare. Și se făcu, și eacă erau bune fórte. Așa fu séra și fu diminéța șiua a șesea“.

g) „Așa s'a sfârșitú cerulú și pământulú și tótă oștirea lor. Și sfârșindú Dumneșeu în șiua a șeptea lucrările sale, pe cari le-a făcutú, s'a repausatú în șiua a șeptea de tôte lucrările sale, cari le-a făcutú. Și Dumneșeu binecuvântă șiua a șeptea, și o sânti pe ea; că întru acesta s'a repausatú elú de tôte lucrările sale, pe care Dumneșeu le creă și le făcu“.

h) „Aşa fu nascerea cerului şi a pământului, când aceste au fost create, în ziua în care Jehova Dumnezeu făcu pământul şi cerul. Şi totă plânta câmpului, care mai înainte nu era pre pământ, şi totă érba câmpului, care mai înainte nu răsărise. Că Jehova Dumnezeu încă nu plouase şi omul nu se afla, ca să lucreze pământul. Şi aburi se suiau de pe pământ şi udau totă faţa pământului“.

„Şi Jehova Dumnezeu formă pe omul din pulberea pământului, şi suflă în nările lui suflare de viaţă, şi aşa făcu omul în fiinţă via“.

Amă reproduşu aici într-o adinsă textul Bibliei despre facere, precum ni l-a lăsat Moise.

Nu este nici o trebuinţă ca să fiă cineva, ce scimă noi ce filosof, pentru ca să înţelégă, că între facerea după Moise şi după stadiul modern al ştiinţelor pozitive există armonie.

În textul de sub a) şi b) vedem pe Moise cunoscându-l *chaosul*, din carele în intervaluri abia imaginabile se crează stelele fipte, corpurile cele albe de văpaie, cari împărţesc lumina orbitore prin spaţiul nemărginit. De unde isvorise lumina aceea, orbitore, de acolo se împrăştiă în spaţiul nemărginit şi căldură. Acesta avu de urmare, că nefiindă masa chaosului într-o formă de fierbinte, din acel chaos se formară întâiu stelele fipte, apoi analogu din sorii planetei, precum nu cu anevoie aflămă acesta în parte şi din textul de sub c). Aici cosmografia modernă se unesce cu textul lui Moise şi drept-aceea formarea pământului ca atare neapărat trebuie să o admitem pentru acestu periodu de timp, căci forţele calorice aici produsera în pământ variaţiuni de agregatiune, prin cari materiile ocupară poziţiuni separate, anume se grupară în corpuri solide şi fluide. Constându pământul din părţi solide şi fluide, se cum amă putea şice mai precis — din uscatu şi apă, şice Dumnezeu „să producă pământul érba...“, adică să se ivescă lumea vegetalică. Dumnezeu vorbesce prin duhurile sale, cari aici suntu forţele, pe cari noi le numimă astăzi forţele naturei, între cari căldura, lumina, electricitatea şi magnetismul suntu cele mai valorose. Căldură avea pământul pe atunci în abundenţă, atât de multă, că fiinţele vegetalice se puteau desvolta sub influinţa ei, chiar şi la unu minimu de lumină. Şi lumină pe pământu nu era pre atunci, fără numai cea proprie a

pământului de ôrece căldura pământului producea din apele sale atâția aburî, în câtu prin atmosfera pământului era imposibilu să străbată atare rațe de lumină dela puterniculă *luminătoră ală diler*, dela sórele nostru, carele astăzi a trecut peste jumătatea vieții sale.

Pe coja cea solidă a pământului, care consta dintr'unu stratu minunatu de cristalî, se formă dară în acéstă perioadă vegetațiunea cea bogată, în care prevalău fericele cele gigantice, *se iviră pe pământu erbă, verdetă și pomî, purtându sēmēnte fiă-care după felulū lorū.* Și tôte aceste se adăpău pe atuncî *din aburî ceî ferbinți, ce se înălțau în atmosferă din apele pământului* forțate de enorma căldură internă.

Într'aceea însă aburîi de apă 'și ajunseră în atmosferă maximulū de expansiune, atmosfera era pe deplinū saturată, și de aici apoi se începură ploile cele torențiale, carî inundară tótă creațiunea vegetalică de pe pământu, care vegetațiune a formatu apoi pe coja cea cristalinică stratulū cãrbunilorū de pétră. Ploile torențiale se continuară cu vehemență și plouă pe pământu fôrte multă apă din atmosferă, până când se rări atmosfera bine de norî, de aburî de apă; așa de tare se rãriră norîi, de prin atmosferă puteau ajunge la suprafața pământului rațe de lumină dela sóre și dela alte stele fipte. Astfelū putemū înțelege formațiunile amintite la Moise sub *d*).

Aflându-se acum pe fața pământului munți giganticî și destulū de țapenî, ca să pôta servi de stavilă valurilorū celorū furibunde ale oceanurilorū, forțele naturei, adecă duhurile Domnului, continuau a-și îndeplini misiunea lorū, construindū grandioase combinațiuni chemice din elementele primordiale și din carbogenulū, ce se desvolta în abundență din vegetațiunea cea împunetóre, pe care o astrucaseră valurile apelorū. Și devenindū atmosfera totū mai limpede, lumina solară, ca forță jună, ca ôspe noū, lucră magnificū pre pământu, producendū în apele sale chiții ceî uriași și mulțime nenumărată de animale marine înspăimântătóre, ear în atmosfera cea limpedită, dar totuși încă destulū de bogată în aburî de apă, creandū paserile tôte după felulū lorū, precum în faptă aflămū și la Moise sub *e*).

Chemicesce este constatatu, că cu câtu e o materie ôreși-care mai désă, mai compactă, cu atâta e și mai capabilă de a produce unū ce mai trainicū, mai valorosū.

Aşa dară nici nu e greu de înţeles, cum după-ce deja pe faţa pământului se afla unŭ stratŭ bogatŭ de carbogenŭ, din acesta resări unŭ noŭ soiŭ de vegetaţiune, ce e dreptŭ mai puţinŭ impunătorŭ după mărime, dar cu atâtŭ mai abundanţŭ în specii. Aceste creaţiuni sŭntŭ suficiente pentru ca să pŕtă nutri unŭ soiŭ noŭ şi mai perfectŭ de creaţiune. Şi când odată se aflară la îndemână substanţele acomodate pentru susţinerea unui noŭ şi mai înaltŭ soiŭ de creaţiuni, atunci se ivi din celulă prima fiinţă animalică, mai ânteiŭ, precum vĕdurămŭ, în ape şi aerŭ, în fine însă pe pământulŭ uscatŭ.

Este mai departe evidentŭ a înţelege, că fiinţele animale primordiale vorŭ fi fostŭ şi ele gigantice, dar în privinţa formei puţinŭ dezvoltate. Cumcă patrupelele s'au dezvoltatŭ mai curĕndŭ de câtŭ bipedele o înţelegemŭ aŭa, că imputînându-se totŭ mai tare aburii de apă din atmosferă, sburătoarele, ce aveau 2 piciore şi 2 aripi, fiindŭ mai grele decâtŭ mulţimea aburilorŭ de acelaşi volumŭ, amĕsuratŭ legei lui Archimede, aŭ trebuitŭ să nesuĕcă totŭ mai în spre pământulŭ; şi ajungĕndŭ odată cu piciorele lorŭ pe pământulŭ, fiindŭ nedeprinse a sta pe ele, s'au răĕimatŭ şi pe vĕrfulŭ aripelorŭ, şi simţindŭ astfelŭ, că corpulŭ lorŭ stă mai uşorŭ, fiind răĕimatŭ pe patru puncte, necesitatea pentru susţinere le-a forţatŭ să se misce încŕce şi încŕco, decĭ ĕtă patrupelele.

S'arŭ mai putea cuprinde lucrulŭ şi din altŭ punctŭ de vedere, anume că primulŭ patrupelele s'a dezvoltatŭ din locuitorii apelorŭ, aŭa că apele contrăgĕndu-se în locaşurile lorŭ, multe dintre notătoare aŭ remasŭ înnotândŭ prin noroiulŭ ce l'au lăsatŭ apele în urmă; şi earăşi nisuinţa după susţinerea propriă le-a forţatŭ să se misce din locŭ în felulŭ lorŭ.

Astfelŭ a decursŭ pe pământulŭ crearea animalelorŭ, pe care o amintesc Moise sub *f*), ceea-ce earăşi e de a se înţelege aŭa, că şi animalele cele de mai ânteiŭ aŭ fostŭ mai nep perfecte decâtŭ cele următoare; cu timpulŭ s'au ivitŭ apoi animale mai variŭ şi mai perfecte, după-ce firesce că şi pe faţa pământului se vorŭ fi petrecutŭ diverse evenimente, provenite mai alesŭ din diferenţe calorice.

Prin lupta cu elementele naturii patrupelele aŭ devenitŭ fisicalmente totŭ mai tari. Columna vertebrală s'a învĕrtoşatŭ, a căpĕtatŭ elasticitate intensivă şi din cele mai

perfecte patrupele în fine se aleseră unele, cari fură în stare să-și susțină corpul și fără de ajutorul piciórelor de dinainte, conformú numitei puteri din amintita columnă vertebrală.

Unú pasú arú mai trebui să facemú înainte și ne-amú tređi în celú mai crasú Darwinismú, adecă să vedemú pe cele de ántéiú bipede până la moime și apoi de aici pe omulú celú de ántéiú. Dar când privimú la omú și la celelalte bipede, atunci numai nesce creeri márginiți nu'sú în stare să vadă deosebirea. Aú creatú forțele naturei, adecă duhurile Domnului, întrégá lumea vegetalicá și animalicá, și vedéndú *Dđeú că acésta este bine a đisú: să facemú omú după chipulú nostru, după aseménarea nóstrá, care să stăpánescá peșciú, paserile și tóte animalele, câte se mișcă pe páméntú.*

Deosebirea cea bătétóre la ochi între omú și tóte animalele de o parte, ear din altá parte textulú lui Moise de sub *f*) ne impunú logicesce să admitemú crearea omului, ca unú ce deosebitú de crearea animalelor. și din acelu motivú, că páméntulú în desvoltarea sa mai nóúá s'a îmbogáțitú și elú în elemente (înțelegemú după mulțimea numericá) chemice. Moise ne înfáșozázá crearea omului la finea creațiunei; cercetările geologice încă dovedescú, că óse omenesci se aflá numai prin cele dóuě páturí esterne ale cójei páméntului. Așa dará în privința timpului deosebire nu esistá. Nu póte esista deosebire nici în privința modului de creațiune, căci dacá vomú admite, că omulú celú d'ántéiú s'a desvoltatú din ultimele, adecă din cele mai perfecte patrupele, atunci urmarea naturalá de aici arú fi, că dintre bipedele zonei ferbinți omulú, cestú acum atâtú de cultú, prin dresurá acomodatá, arú fi în stare să emancipeze baremú pre cele mai alese, să le smulgá din familia moimelorú, și să le proclame de cetáteni ai páméntului, coordinați cu ómenii. Cum-cá aici nu vomú ajunge nici când, o susține chiar și celú mai puritanú darvinistú. Așa dará fără să facemú câtú de micá aperturá în teoria naturalá a creațiunei, susținemú, că desvoltându-se câtú se póte de multú creațiunea animalelorú, în timpulú când suprafáța páméntului conțineá în abundanță elementele necesare, atunci forțele naturei, adecă duhurile Domnului, creará pe omulú celú d'ántéiú, fiá într'unú locú, séu în mai multe locuri deodatá, adecă pretotindenea, unde se aflará la înde-

mână elementele necesare la susținerea omului. S'a ivitŭ darŭ pe pămęntŭ omŭ, după chipulŭ și asemęnarea lui Dŭeŭ, adevărat s'a ivitŭ o ființă constatătoare din trupŭ, mai alesŭ și decât alŭ celorŭ mai perfecte bipede, și din spiritŭ, din schinteușă divină. Și pe această ființă cugetătoare, înzestrându-o Dumnezeu cu voință liberă, a făcut-o stăpână preste tóte celelalte creaturi ale sale dicęndu-i, să se înmulțescă și să se reproducă și să le guverneze pe tóte. Și a vędŭtŭ Dumnezeu că este bine așa, și le-a binecuvęntatŭ pe tóte, ear după aceea s'a odihnitŭ.

Ca rezultatŭ alŭ celorŭ premerse putemŭ susține următoarele :

1. Întru începutŭ a creatŭ Dumnezeu materia și din această pe tóte corpurile cerești, așa dară și pămęntulŭ.

2. În corpurile ceresci, așa dară și în pămęntŭ, a suflatŭ Dumnezeu duhulŭ seŭ celŭ de vięță dătătorŭ, carele s'a manifestatŭ și se manifestă prin forțele naturei, dintre cari escelează căldura, electricitatea, magnetismulŭ și lumina.

3. Duhurile Domnului, adevărat forțele naturei, au făcutŭ să se nască din materie, seŭ din lumea mineralică, mai înainteŭ lumea vegetalică și apoi cea animalică.

4. Vędęndŭ Dumnezeu că tóte aceste sântŭ bune, a creatŭ omŭ după chipulŭ și asemęnarea sa, și l-a făcutŭ stăpână preste tóte creaturile sale, provędęndulŭ cu voință liberă.

5. Pămęntulŭ, ca și ori-care altŭ corpŭ cerescŭ, fiindŭ creatŭ, și are începutulŭ seŭ, așa dară se va și fini. Cu alte cuvinte vorbindŭ putemŭ dice, că fie-care corpŭ cerescŭ apare ca unŭ fenomenŭ în spațulŭ și timpulŭ celŭ infinitŭ, avęndu-și totŭ insulŭ fazele sale de dezvoltare, prin cari trecęndŭ, earăși se va întorce în sînulŭ tatălui, dela care s'a născutŭ, și de acolo apoi, în decursulŭ timpului, provędŭtŭ cu forțe nouę și avęndŭ altă formă, va apărea din nou și earăși va deveni centrulŭ unui spectaculŭ interesantŭ, cine póte să anunțe dacă nu într'unŭ coloritŭ mai variatŭ, decâtŭ cum 'lŭ are astăzi!

Teodorŭ Ceantea.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 45/1891.

Procesul verbal

al comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, luat în ședința dela 31 Ianuarie n. 1891.

Președinte: G. Barițiu. Membrii prezenți: Dr. Il. Pușcariu, vice-preș., P. Cosma, Nicanor Frateșu, controlor, I. G. Popă, I. V. Russu, I. Popescu, I. Hannia, Elia Măcellariu, Z. Boiș, Ioan Crețu, G. Candrea, cassar, Nicola Togan, bibliotecar.

Secretar: Dr. I. Crișian.

Nr. 1. Academia română din Bucuresci trimite pe sema bibliotecii Asociațiunii următoarele publicațiuni:

1. Legi, statute, regulamente și decisiuni. Bucuresci 1890;
2. Marian S. Fl. Nunta la Români, studiu istorico-etnografic-comparativ. Bucuresci 1890. Ediț. Academiei;
3. Analele Academiei române: a) Seria II. tom. XI (1889—1890) Memoriile secțiunii științifice; b) Seria II. tom. XII (1889—1890) partea administrativă și debaterile. Bucuresci 1890;
4. Analele Academiei române (1878—1888) Indice alfabetic al cuprinsului volumelor XI din seria I. și I—X din seria II. Bucuresci 1890. (Exh. Nr. 5/1891).

— Cu mulțumită spre știință. Cărțile donate se transpun bibliotecarului spre a le încorpora la bibliotecă.

Nr. 2. Direcțiunea despărțământului XXVII (Cohalm) al Asociațiunii transilvane, prin hârtia dto 1 Ianuarie a. c. Nr. 1, subșterne spre revisuire, în două exemplare, protocolul adunării constituante a despărțământului, ținută în Cohalm la 17/29 Decembrie 1890, cu rugarea, ca să li-se retrimite unul din exemplarele subșternute. În legătură numita direcțiune subșterne și suma de 100 fl. v. a. taxa de membru pe viață, solvită de preotul Iosif Lupă din Stena.

Din protocolul subșternut se vede:

a) că după constituirea provisorică s'au înscris 1 membru pe viață și 10 membri ordinari cu taxe anuale;

b) că s'au ales, directori: dl. N. D. Mircea, membri în subcomitet: d-nii Iosif Lupă, Pompiliu Predoviță, Ioan Brotea, Ioan Buzea, Andrei Stroia și Clemente Raicu; din aceștia au fost aleși: d-nul Iosif Lupă controlor, d-l. Clemente Raicu cassar și d-l. Andrei Stroia actuar;

c) că s'a hotărât ca despărțământul XXVII să-și încorporeze activitatea numai cu începerea anului 1891 și că și taxele membrilor noi să se compute dela acest dat. (Exh. Nr. 6/1891).

— Se adevărește primirea sumei de 100 fl. v. a. taxă de membru pe viață dela preotul Iosif Lupă cu aceea, că suma nu-

mită s'a transpusă la cassa Asociațiunii spre contare în regulă. Constituirea despărțământului nouînființat XXVII (Cohalmă) se ia cu aprobare la cunoscință, exprimându-se d-lui protopopu N. D. Mircea mulțumită pentru prevenirea, cu care, la însărcinarea primită din partea acestui comitetu, a condusă lucrările pregătitoare. Concluzul, în urma căruia despărțământul din Cestiune își va începe activitatea sa numai cu începerea anului 1891, servește spre știință și se încuviințează, ca taxele, pe cari le voru solvi membrii noi, să li se compute acestora pentru anul 1891. Unul din exemplarele protocolului adunării constituante a despărțământului se remite și se avisază direcțiunea, că e de ajuns a se subșterne aici o copie a protocoalelor, reținându-se originalele pentru archiva despărțământului.

Nr. 3. D-lu Ioană Popescu, primu-secretarū alu Asociațiunii prin hârtia dto. 5 Ianuarie a. c., făcendū provocare la concluzul acestui comitetu din ședința dela 29 Decemvrie 1890 punct. prot. 166, notifică studiile tipărite în anul 1890 în foia „Transilvania“, cari arū fi să se remunereze, precum și sumele remunerațiunilor. (Exh. Nr. 9/1891).

— Se exmite o comisiune constătătoare din membrii comitetulu I. V. Russu, Zacharie Boiu și Dr. I. Crișianū cu însărcinarea: a'și da părerea asupra meritulu studiilor notificate de dlū primu-secretarū Ioană Popescu, pentru ca astfel votarea remunerațiunilor cerute să se pōtă efeptui din sumele votate în adunările generale ale Asociațiunii, ținute în Făgărașū (1889) și în S. Reghinū (1890), în conformitate cu concluzul acestui comitetu, provocatū în hârtia d-lu Ioană Popescu.

Nr. 4. Nicolaū Celegredeanū, faurū, stipendiatū alu Asociațiunii, terminandū cursul învățaturii, mulțumesce pentru stipendiul avutū. (Exh. Nr. 17/1891).

— Spre sciință.

Nr. 5. În legătură cu cele cuprinse la punctul precedentū, secretarulū II notifică, că următorii tineri și anume: 1. Zsiga Mateiū, măsarū; 2. Turcū Ioanū, rotarū; 3. Celegredeanū N. faurū; 4. Sabo Iosifū, lăcătarū; 5. Herlea Simeonū, măsarū; și 6. Lazarū Vasile, faurū; absolvandū cursul învățaturii, stipendiile avute de ei în folosire cu începerea anului 1891 au venitū în vacanță, ear cu 1 Iulie a. c. voru veni în vacanță, totū în urma absolvării cursulu de învățământū, stipendiile avute în folosire de tinerii: 1. Colcerū Nicolae, cismarū; 2. Mușă Vasile, tēmplarū; 3. Langa Romulū, măsarū; 4. Popū Aurelū, păpucarū; și 5. Radu Ioanū, măsarū.

— Ce escriă concursū pentru conferirea:

a) a 6 stipendii de câte 25 fl. v. a pe anū pentru învățacei de meseriași cu începere dela 1 Ianuarie a. c.

b) a 5 stipendii de câte 25 fl. v. a. pe anū totū pentru învățacei de meseriași, cu începere dela 1 Iulie a. c.

Nr. 6. Cererea de dto. pres. 8. Ianuarie a. c. a stipendiatulu Asociațiunii, Ioanū Mezei, studentū de clasa VI. la gimnasiulū ro-

mână din Blajū: de a i se lăsa în folosire stipendiulū și în periodulū scol. viitorū: (Exh. Nr. 18/1891).

— Se încuviințcă, i-se recomandă însă numitulū tinerū să caute a nu mai fi admoniatū din studii.

7. Stipendistulū Ioanū Rațiu, studentū de clasa VIII gimn. în Clajū justifică sporulū, ce l-a făcutū în studii în decursulū periodulū I alū anulū scol. curentū. (Exh. Nr. 19/1891).

— Spre știință.

Nr. 8. Tipografia archidiececană din Sibiiū subșterne spre achitare pentru tipărituri efeptuite în decursulū anulū 1890 unū contū în suma totală de fl. 790.15 și anume: fl. 38.90 pentru tipărituri relative la adunarea generală a Asociațiunii din anulū trecutū, și fl. 751.25 pentru tipărirea fōiei „Transilvania“ în 1890. Din suma totală sântū a se subtrage fl. 7.50 intrăți la tipografiă din vinderea a 30 exemplare din Nr. 10 alū foii, rămânendū astfelū pentru achitare suma de fl. 782.65 (Exh. Nr. 20/1891).

— Suma de fl. 782. 65 se avisăză la cassa Asociațiunii spre solvire tipografieii archidiececane pe lângă documentū în ordine timbratū.

Nr. 9. D-lū Athanasie Cimponeriū, jude alū tablei reg. în pensiune, prin hârtia de dto 11 Ianuarie a. c. cere, ca taxele în suma de fl. 23 v. a. ce le-a solvitū pentru internatū, didactru și limba francesă pentru ficia sa Cathica pro Decemvrie 1890, care timpū numita elevă l-a petrecutū, la cererea părintelū său, acasă, să i se compute pe luna Ianuarie a. c. (Exh. Nr. 22/1891).

— Taxele pentru internatū și didactru fiindū anuale, avendū a se solvi de regulă anticipative; ear de altă parte considerândū, că petrecerea afară de internatū a numitei eleve a urmatū la stăruințele părintelū ei și nu la ale direcțiunii internatului: cererea d-lui jude alū tablei reg. în pens., Athanasie Cimponeriū, nu se pōte încuviința.

Nr. 10. Gregoriu Mureșanū, sodalū faurū în Mintheulū românū, se rōgă pentru unū ajutorū pentru a putea suscepe maestrria independentū. (Exh. Nr. 24/1891).

— Nedispunendū Asociațiunea de ajutore cu asemenea menițiune, cererea sodalului Mureșanū nu se pōte considera.

Nr. 11. Vasile Moldovanū, din Lăpușulū de Cămpie, se rōgă pentru unū ajutorū pe sēma fiului său Ioanū, învățacelū de faurū (Exh. Nr. 25/1891).

— Petentele se avisăză la concursulū, ce este a se escrie, conformū concludulū de sub punctulū 5 alū acestui procesū verbalū, pentru conferirea de ajutore pentru învățacei de meseriași.

Nr. 12. Direcțiunea institutului de creditū și economii „Albina“ în Sibiiū subșterne extrasulū contului Asociațiunii, încheiatū cu ultima Decemvrie 1890 cu unū saldū de fl. 2670.20 în favorulū numitulū institutū, ca să fiă examinatū și să se confirme exactitatea lui. (Exh. Nr. 26/1891).

— Extrasulū subșternutū se transpune cassarului, d-lui G. Candrea, spre a-lū examina în asemenare cu cărțile Asociațiunii, ear despre resultatū a raporta la timpulū său comitetului.

Nr. 13. D-lă Ioană Căndea din Blajă, făcându provocare la concursul literar publicat de acestă comitetă, oferă lucrarea sa „Oglinda plugarilor“, publicată în foiața diarului „Telegr. română“ din Sibiu în lunile Maiu — Augustă 1890, spre a fi scôsă în broșură, cerându pentru casulă primirii ofertului unele exemplare tipărite din broșura respectivă. (Exh. Nr. 28/1891).

— Ofertulă d-lui Ioană Căndea nu se pôte primi.

Nr. 14. Institutulă de credită și economii „Albina“ din Sibiu trimite consemnarea colecteloră în suma de fl. 2616.58 făcute prin directorulă institutului, d-lă Partenie Cosma, dela 1 Iulie până la 31 Decemvrie 1890. (Exh. Nr. 30/1891).

— Spre știință. D-lui colectantă ȳ-se exprimă căldurôsa mulțumită a comitetului.

Nr. 15. Direcțiunea despărțemântului nouă înființată V. (Săliște) ală Asociațiunii, prin hârtia dto 10 Ianuarie a. c., subșterne spre revisuire protocolulă luată în adunarea de constituire a despărțemântului dela 16 Decembre 1890 precum și protocolulă subcomitetului dela 16 Decemvrie 1890.

Din protocolulă adunării se vede:

a) că sub conducerea d-lui Dr. N. Maieră, însărcinată din partea acestui comitetă cu conducerea lucrăriloră pentru constituirea noului despărțemântă V (Săliște), s'au alesă, directoră: d-lă Dr. N. Maieră, membrii în subcomitetă: d-nii Dr. N. Calefară, N. Hențiă, P. Juga, Romulă Simu, Em. Beșă și R. Mircea;

b) că, la propunerea d-lui R. Mircea, s'a hotărîtă, ca alegerea efeptuită să fiă numaiă provisorică până la proxima adunare generală, din causă că adunarea constituantă a fostă slabă cercetată;

c) că s'a înscrisă ca membru ordinară cu taxă anuală d-lă R. Simu din Orlată;

d) că proxima adunare generală a despărțemântului se va ținea în 7 Iulie a. c. avându subcomitetulă a fixa loculă, unde să se țină.

Din protocolulă subcomitetului se vede:

a) că, constituindu-se subcomitetulă, Dr. N. Calefară a fostă alesă cassară, N. Hențiă controloră și R. Mircea actuară.

b) că cassarulă a primită însărcinarea a încassa taxele restante de pe la membrii până la proxima adunare generală, spre a se stabili atunci lista membriloră. (Exh. Nr. 31/1891).

— Cuprinsulă protocoleloră subșternute servesce spre știință, mulțumindu-i-se d-lui Dr. N. Maieră pentru prevenirea, cu care a primită a conduce lucrările de constituire.

Nr. 16. Cererea locuitorului din Vidra de susă, Avramă Iancu: pentru de a ȳ se extrada și restulă de fl. 117 v. a. din suma de fl. 317 v. a., pentru care se oferise a efeptui reparaturile nece-

sare la casa din lăsamântulă după fericitulă Avramă Iancu, (Exh. Nr. 34/1891).

— se încuviințeză, după-ce în urma colaudării, s'a constatată, că reparaturile s'au efeptuită în conformitate cu contractulă încheiată și cassa Asociațiunii e avisată a solvi la mâna întreprindătorulă Avramă Iancu suma de fl. 117 v. a. pe lângă documentulă în ordine timbrată.

Nr. 17. Cererea societății eleviloră dela preparandia română gr. cath. din Blajă: pentru a se trimite gratuită organulă Asociațiunii „Transilvania“ pe sēma bibliotecii ei (Exh. Nr. 39/1891.)

— se încuviințeză, avēndū a se face la adminisrațiunea fōiei pașii de lipsă în scopulă acesta.

Nr. 18. Direcțiunea spitalulă „Franciscă-Iosefiană“ din Sibiiă mulțemesce pentru cărțile și diarele donate pe sēma aceluī spitală. (Exh. Nr. 36/1891).

— Spre știință.

Nr. 19. Direcțiunea despărțamētulă nouînființată IX (Oreștie) ală Asociațiunii transilvane subșterne spre revisuire protocolulă adunării de constituire dto 2/14 Decemvrie 1890 și protocolulă subcomitetulă totă de același dată, cerēndū o consemnare a membriloră Asociațiunii din comunele aparținētoare nunitulă despărțamētă.

Din protocolulă adunării se vede:

- a) că s'a decisă în unanimitate înființarea noulă despărțamētă;
- b) că s'au înscrisă mai mulți membri noi.
- c) că s'au alesă, directoră: d-lă Dr. I. Mihi, membrii în subcomitetă: d-nii Dr. St. Erdélyi, Iosifă Orbonașă, Daniilă Davidă, Nicolăă Vladă, Aurelă Barciană și Petru Drăghiciă;
- d) că adunarea generală proximă se va ținea în Oreștie, avēndū subcomitetulă a fixa timpulă.

Din protocolulă subcomitetulă se vede;

- a) că, constituinduse subcomitetulă, d-lă A. Barciană a fostă alesă cassară, d-lă D. Davidă controloră și d-lă P. Drăghiciă actuară;
- b) că cassarulă a fostă însărcinată să încasseze taxele de pe la membrii;
- c) că directorulă a fostă însărcinată să cēră dela acestă comitetă o consemnare a membriloră Asociațiunii de pe teritorulă despărțamētulă. (Exh. Nr. 40/1891)

— Constituirea noulă despărțamētă se ia cu aprobare la cunoscință, mulțumindu-se d-lui Dr. I. Mihi pentru prevenirea, cu care a primită a conduce lucrările pentru constituire. Cuprinsulă protocōleloră subșternute servescă spre știință, avēndū a se extrada consemnarea cerută a membriloră.

Nr. 20. Rugarea On. Direcțiunii a gimnasiulă română din Bradă: pentru a i se trimite gratuită fōia „Transilvania“ pe anulă

1890 și pe anii viitori, precum și alte opuri menite a se distribui între popor (Exh. Nr. 306/1890).

— se încuviințază cu aceea, că încâtă pentru partea din urmă a cererii, aceea se va considera numai întrucâtă voră permite în prejurările.

Nr. 21. Cererea bibliotecarului N. Togană: pentru a se dărni pe sēma bibliotecii tractuale a preoțimeii gr. cath. din protopopiatul Sibiului câte ună exemplară din publicațiunile din anii trecuți ale Asociațiunii, precum și alte opuri menite a se distribui. (Exh. Numărul 42/1891).

— se încuviințază cu aceea că, încâtă pentru publicațiunile din trecuți ale Asociațiunii, se va putea extrada câte ună exemplară numai din acei anii ai organului „Transilvania“, din cară dispunemă de ună numără mai mare de exemplare.

Nr. 22. Direcțiunea școlēi civile de fete, prin hârtia dto 31 Ianuarie a. c. Nr. 49 subșterne spre reuisire protocolulă conferinței corpului didactică dela 31 Ianuarie a. c. dimpreună cu protocolulă clasificațiuniloră pe semestrulă I. ală anului scol. curentă.

Din protocolulă conferinței se vede, că la 30 Ianuarie a. c. s'au ținută examenele semestrale în prezența delegatului comitetului și a directorului institutului, că sporiulă, ce l-au făcută elevele în decursul semestrului I. ală anului scol. curentă e preste totă mulțumitoră, că din 2—6 faură inclusive a. c. sântă ferii (semestrale) și că purtarea morală a eleveloră precum și progresulă în studii în luna Ianuarie a. c. au fostă deplină satisfăcătoare. (Exh. Nr. 43/1891).

— Cuprinsulă protocolulă subșternută se ia la cunoșcință.

Nr. 23. Au intrată la comitetă taxe dela membrii: Bozoșană Ioană, în Moșna fl. 100 v. a. Moldovană Nicolău, în Blajă, fl. 5 pro 1890; Mateiă Popă de Gridă, în M.-Oșorheiă, 5 fl. pro 1890; Antoniu Stoica, în M.-Oșorheiă, 5 fl. pro 1890; Beșă Pavelă, în Borgo-Prundă, 2 fl. 50 cr. pro 1890; Popă Augustină în Lăpușulă ung. 5 fl. pro 1891; Clôje Ioană, în Boiță, 100 fl.; Dr. Remusă Roșca, în Sibiă, 100 fl.; Iosifă Lupu, în Stena, 100 fl.; Bariță George, în Sibiă 5 fl. pro 1891; Tită Budă, în Șugatagulă-ung., 5 fl. pro 1891; Cociană Floriană, în S. Ceh, 5 fl. pro 1891; Popă Ioană, în Dobionă, 5 fl. pro 1891; camera comercială în Brașovă 5 fl. pro 1891; Hodoreană Ioană, în Gherla, 5 fl. pro 1891; Manegută N. în M.-Oșorheiă 5 fl. pro 1891; Popelea Simeonă, în G. St. Miklos, 5 fl. pro 1891; Ciobotară Gavriilă în Ghimeșă 5 fl. pro 1891; Marină Nicolău, în Clujă, 5 fl. pro 1891; Nicolău Băisană, în B.-Isbita, 5 fl. pro 1890; Societatea min. „Arama“ în B.-Isbita 5 fl. pro 1890; Dumitru Nană, în Rășnovă, 5 fl. pro 1891; Ioană Albonă, în Velcheră, 5 fl. pro 1891; Comuna Apold.-mică, 15 fl. pe anii 1888—1890; Andreiă Frâncu, în Budapesta, 5 fl. pro 1891; Ioană Crețu, în Sibiă, 5 fl. pro 1891; Petru Popă, în Lugoșă 5 fl. pro 1891; Demetriă Moldovană, în Sighișora, 5 fl. pro 1890; Hență Nicolău, în Seliste,

5 fl. pro 1890; Dr. Calefaru Nicolau, în Seliște, 5 fl. pro 1890; Romul Simu, în Orlatu, 6 fl. pro 1891; Dr. Elefterescu 5 fl. pro 1891.

— Spre știință.

Sibiu, d. u. s.

G. Barițiu m. p.
președinte.

Dr. Ioan Crigianu m. p.
secretar II.

Verificarea acestui proces verbal se încrede d-lor: Nicanor Frateșu, I. Crețu, și Gerasim Candrea.

S'a cetitu și verificatu. Sibiu în 3 Februarie n. 1891.

Nicanor Frateșu m. p.

Gherasim Candrea m. p.

Ioan Crețu m. p.

CUVĚNTARE

rostită cu ocasiunea deschiderii adunării generale a despărțământului XI alu „Asociațiunei transilvanepentru literatura română și cultura poporului român” de dl Alimpiu Barboviciu directorul acelu despărțământ).*

Onorată Adunare!

Știința și religiunea sântu cei doi felinari, cari conduc destinele omului prin punerea în activitate a acelor doi factori, adevă inima și mintea, cu care a dăruit Creatorul pe om, spre a-l distinge de celealalte viețuitoare, ca pe chipul seu, pentrucă a voit Dumneșu să fiă între tôte creaturele una, carea să sémene cu Dumneșu, să fiă rudeniă cu Creatorul seu, și acăsta ființă, și acăsta creatură fericită e omul; pentru aceea lă numesce pe el cuvântul adevărului eternu „dii estis vos“ („Dșei sântei voi“).

Religiunea e deodată cu genul omenescu, pentrucă ea e înscrisă prin degetul Creatorului în anima omului, până când știința s'a născut în tēmpu, dar și știința adevărată se pôte numi fica religiunei. Devisa religiunei este a demarca, țese și susține relațiunea între creatură și Creatorul seu, a forma prin legăturile iubirei, nunumai familia casnică ci și familia cea vastă a societăței omenesci, a defige scopul final al omului. Știința cea adevărată în tōtă privința corespundătoare mării lui Dumneșu „demnităței și scopului final al omului“, se datēză dela împlinirea opului rescumpărării nēmului omenescu.

Și până la venirea lui Christos în lume a fost știința profană însă aceea nunumai că nu dă mâna de ajutor religiunei spre împlinirea misiunei sale sublime ci o împedecă statorind concepte

*) Ni s'a trimis la finea anului espirat prin Onoratul comitetu spre publicare. Redacțiunea.

false și necompatibile cu mărirea ființei supreme, și cu demnitatea omului, și mai pre sus de toate știința profană, nu avea concepte și principii clare, despre cultul datorit lui Dumnezeu. Însă a resărită sora adevăratei științe în muntele Golgotha reversându-și rațele sale binefăcătoare, peste întregul rotogol al pământului, pentru-că Christos a rescumperându pe om de sub blastemul cerului, a desrobît inima și mintea omului, din lanțurile ruginose ale păcatului, și din negura neciinței. Religiunea întemeiată prin Christos a nobilitat simțemintele inimii omenesci, și a curățit mintea omenescă de conceptele false care le avea omenimea despre Dumnezeu, și de aprôpele seu. Religiunea creștinăscă a învățat pe omeni, că nu numai cel avut și puternic e om, ear cel miser și sclav e merit să fiă nutremântul fierelor selbatece, și plânsul și vaietul lui cel stors prin sfâșierea medularilor lui, se înlocușcă musica spre desfătarea tiranilor. Înainte de venirea lui Christos omenimea n'a cunoscut lacrima în ochiul, și suspinul în sênul de aprôpelui seu, pentru-că n'a știut că are de aprôpe.

Istoria, acest martor ocular al evenimentelor, ne arată că poporele prin cultivarea unilaterală a minții s'au înălțat la un grad ore care al științei, dară tot ea ne-a conservat pe paginile ei, icôna jalnică zugrăvită prin penelul fidel al timpului, cumcă poporele antice, cari au lăsat necultivat terenul inimii când străluciau mai tare rațele gloriei, cascigată prin ascuțitul sabiei, lăpădând religiunea și virtutea: s'au rostogolit prin peșitul decadinței morali, în noianul corupțiunii, unde și-a aflat normentul etern.

Ore despre aceea ca părăsirea religiunii, virtuții, și a moralității chiar și pe poporul care escelează în știință, îl duce la decadință nu este un exemplu frapant sôrtea Romei antice, care a decădut cu totul prin lăpădarea virtuții precum arată Montesquieu în opul seu: *Marimea și decadința Romanilor* („Grandeur et decadence des Roumains“). Dară să venim mai aprôpe de timpurile nôstre, să privim la Francia. Care națiune a fost mai datătoare de ton în Europa civilizată în timpurile mai nouă decât Francia care prin știință s'a înălțat la gloriă, însă scoțând religiunea, virtutea și educațiunea religio-morală, din institutele sale și din familiă, a esilat pacea și binecuvântarea din familiă și țară. Sêu nu e nou și cel mai palpabil sôrtea Italiei, care până când religiunea și știința luminau ca două felinare în anima ei, înainte pe cariera prosperității, spirituale și materiale și înfloria; ear aș după ce a portat rēselul în contra religiunii și virtuții, mărirea și prosperitatea a înlocuit o umilirea, stagnarea și miseria.

Religiunea e fundamentul familiilor, orașelor, statelor și nêmurilor, ea a format prin legătura iubirei familia vastă a societății omenesci, ca a înfrățit poporele.

Dară să venim acasă. A fost timp când poporul român n'a avut știință, dar a avut religiunea, a avut credința, așa ca

se potu aplica și la poporul român cu vintele Rescumpărătorului: „O poporū. mare este credința ta, credința ta te a mântuită“.

Așa e, credința în Dumnezeu, credința în puterile sale și speranța în venitoriu l'a mântuitu pe poporul român din lupta cu desastrelle seculare. Religiunea a susținutu în poporul român clendiile celea scumpe, limba: naționalitatea și datinele strămoșesci. Religiunea și biserica a întăritu pe poporul român, că deși uda brazda cu sudorī mestecate în sânge, totuși nu se înbrānci sub crucea iobagiei. În timpurile desastrose n'au avutu poporul român inteligința mirénă, érū pe care o avutu a fostu „rari nantes in gurgite vasto,“ pentrucă timpurile funeste 'lū opriau dela scōlă, și schintéua sciinței o acoperia sub spusa suferințelorū sale, atātu clerulū, câtū și biserica și religiunea spre a o preface în timpū mai favoritorū într'unū focularū deși modestū alū sciințelorū și alū culturei.

Cine nu scie că unū astfelū de focularū modestū a fostu Blașulū cu archireiī seī de eternă memoriă și cu umiliții călugări Basiliți. Din acestū focularū s'a respānditū sciința și cultura și încă cultura națională romānă nu numai dincōce, ci și dincolo de Carpați. Și cine au fostu păđitorīi focularulū vestalū alū sciinței și culturei romānesci, decă nu Archireiī și clerulū românū, cari au frāntū filorū națiunei nu numai pānea spirituală ci și materială; documentū viū sūntū fundațiunile de pāne pentru studenții bunī dar seraci ale demnilorū archierei de pia memoria Bobū și Vulcanū, din cari și ađi se ajutora fiī ai bisericei și națiunei romāne. Archireiī și clerulū bisericei nōstre, pentru cultura națională au suferitū și martiriu și esiliu și fructele ingeniului și animei lorū, sciința au portat'o subsuōra și în exiliu ca să nu pērā ci să devinā moștenirea națiunei și a bisericei; dar lacrimele lorū au fostu ca o rouă roditoare pe terenulū culturalū alū națiunei nōstre. Resuffāndū națiunea și biserica nōstră mai liberū, archireiī și clerulū bisericei romāne eliberati din cătușele sclaviei, au pututū desvolta o activitate mai fecundă pe cāmpulū culturei poporului românū.

Documentū ni este despre acēsta istoria bisericei nōstre care ne infāțișvzā pe archirei și pe clerū, ca pe toți atātu apostolī ai culturei naționale, așa ca cu frunte seninā se pōte đice că istoria nēmuli romānescū din trecutū e bisericescā, deōre-ce numai bărbații bisericei au pututū desvolta activitate, deși judecāndū dupā împrejurările de astăđi modestă darū dupā împrejurările funeste de atunci înbucurătoare și promițătoare de viitorū.

Cine dar arū cuteza să đicā că nu biserica și religiunea au nāscutū cultura și sciința în sīnulū poporului românū, și că nu ea a crescutū inteligința romānă nu numai bisericescā ci și mirénă pe acēsta iubitā primogenită fiică a sa, dela care ca respłatā pentru durerile nāscerīi, și pentru sudorile crescerei, așteptā cu dreptū cuvēntū stergerea lacremelorū de pe fața sa brazdatā de suferințe, și alinarea suspinului peptului seu sgduitū de furtune, pentrucă inteligința nici unei națiuni nu datoiesce atātu bisericei și reli-

giunei sale ca înțelegința română. Dară să venim și mai aproape în apreențările năstre.

Ore nu mintea și inima archiereilor bisericei române Alexandru și Andrei, au născut ideea salvătoare și regenerătoare de poporul român prin întemeierea „Asociației Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român” care ideă încălțită de rațele sôrelui iubirei inimelor bărbaților națiunei române și rourată de sudorea bărbaților laborioși precum și de darul ceresc, ađi se înalță din mijlocul terenului cultural al națiunei române ca un arbore falnic înfrumșetăt cu flori și cu fructe îndulcitoare de viața spirituală a filor și promițetor de viitorul mamei națiunii. Un surcel din acest arbore nobil altuit prin însăși mâna mamei națiunii în trupina peptului moral al poporului român din Selagiu, este și despărțământul al XI pentru literatura română și cultura poporului român. Arborele literaturii și culturii române, de pe care e rupt acest surcel, a fost resădit în terenul națiunei, la inițiativa și prin conlucrarea conducătorilor bisericei și religiunei, prin urmare și surcelul cel altuit în terenul cultural al poporului român din Selagiu, numai așa va putea prinde rădăcini adenci, va putea crește, înflori și fructifica, decă va fi încălțit de spiritul religiunei. Decă în trecut biserica și religiunea a fost scutul poporului român sub durata timpurilor desastrose; decă biserica și religiunea au născut cultura și crescut înțelegința năstră, e condițiune „sine qua non” pentru viitorul cultural al națiunei și culturii poporului român ca celea dă felinarii, al religiunei și al sciinței să le porțe înainte poporul în mod paralel și deodată barbați chemați de Provedință spre continuarea opului regenerării nămului românesc prin religiune și sciință: e de lipsă ca pe catredrele tuturor institutelor năstre culturale și ale scôrelor menite pentru creșterea sucrescentelor națiunei de ambe sexele să lumineze într'o măsură făclia sciinței și a religiunei; e de necesitate imperativă, garantătoare de viitorul și înflorirea aședămintelor năstre culturale menite pentru creșterea filor și a ficelor națiunei năstre, ca acelea să fiă puse sub aripa scutitoare de viscole a bisericei și religiunei năstre, pentru că ađi abia aceea e al nostru, ce e legat de sinul bisericei.

Felinarul religiunei trebuie să lumineze deodată cu cela al sciinței și al culturii poporale și pe carierele vieții sociale și familiare a nămului nostru. Reu s'ar înșela care numai ar cuteza a presupune că sciința pôte înlocui religiunea se că e destul a cultiva mintea, ear inima a o lăsa să se înțelînesc: de ore-ce sciința fără religiune produce și crește tiranii cei mici și mari, 'lă face tiran pre prunc față de tată, și pe tată față de prunc, pe frate față de frate, pe soră față de soră, pe bărbat față de muiere, pe muiere față de bărbat, ca să nu mai amintesc tôte desastrelor cari inundă societatea omenescă din partea acelor, cari sânt chemați a o conduce în una se în altă sferă, și au sciința, dar n'au inimă, pentru că religiunea n'a cultivat și n'a nobilitat simțemintele depuse de cătră mama natură în inimele lor.

Ne plângem că lumea e rea; se plângă părinții că n'au bucuria în prunci; lacriméază soții că n'au mângăiere în căsătorie; blastemă prețini și numele de amic pentru că amicii le ruinéază viitorul. Dar de unde isvorescú tóte acestea lacrăme și suspinuri? Din isvorul veninosú a creșterei nereligioase, adecă a culturei moderne despoiete de religione. Ce însemná în colónele diarelorú sinuciderile celea îngrozitoare prin revolverú, stréngú, săritú în apă și înveninare în tóte treptele și vârstele omenimei, dacá nu lipsa creșterei religioșo-morală.

Onorată adunare! cu câtú e mai grea sórtea unui poporú de aceea are lipsă de mai mare tária sufletescă spre a putea învinge greutățile, și a suporta crucile vieței, ear tária sufletescă o însufă, în peptulú unui poporú creșterea religioșă. Și óre este poporú care să se lupte cu mai multe și mai grele cruci, decâtú poporulú românú țeranú? Decí să-í dămú poporulú românú cultură, dar cultură religioșă morală pentru religionea a fostú în trecutú singurulú lui adăpostú! Religionea și cultura religioșă morală 'lú înbracă pe elú în prezentú cu armele virtuțilorú; laboriositatei, temperanței și parsimoniei; cultura religioșo-morală i va croi și asigura viitorulú, și'lú va înrola ca pe o națiune în concertulú popórelorú Europei civilizate.

Onorată adunare! Edificiulú moralú spiritualú alú renascerei, unui poporú prin sciință nu se póte redica într'unú anú, ci spre înălțarea aceluia se recerú deceniú ba seclii, însă neîntreruptú și în tótá ziua, și cu toții trebuie să lucrămú la construirea aceluia.

Nu noi ci geniulú națiunei nóstre condusú de spiritulú naționalú este arhitectulú acestui edificii; noi suntemú numai măiestri secundari și ȓileri, rolurile muncéi ni sântú împărțite toturora după sfera de activitate, ce o avemú, să lucrămú cu toții pentru că înaintea tribunalului națiunei și alú Dumneđeului popórelorú nici o pozițiune socială fiă înaltă fiă mică, fiă bisericescă, fiă civilă; fiă oficioșe, fiă independentă; nu ne póte mântui și scusa de datorința sântă, de a concurge cu puterile nóstre spirituali și materiali la ridicarea acestui edificii, menitú de provedința ca să fiă scutulú mamei nóstre națiunii în timpurile viforóse. Cu toții trebuie să lucrămú de óre-ce aú venitú la aceea convingere popórele lumii, că poterea și facultățile culturei, sântú resădite în corpulú moralú, în ființa fiă-cărui poporú prin mâna lui Dumneđeu și nu trebuie înprumutată de aiurea, precum nici cultura după cum făceau până acuma popórele că înprumutau și importaú cultură streină, și după unú tēmpú anumitú se pomeniau că le-a remasú numai datinele și pecatele streine inportate cu cultura.

Cultura adeveratá și trainică 'și are de fundamentú limba maicei, limba națională. Orí doră baiașulú din altă baie séu țară duce aurulú în baia sa? Nu, elú ilú sapă din propria fodină, dar fiú costă munca stórcătoare de sudori crunte și noi din baia inimei și ingeniului poporulú nostru care ascunde în straturele sínului séu tóte facultățile bune și frumoșe, trebuie să sápămú, să producemú

aurul curat al culturii popoarelor; așa dar cu toții suntem datorii a ne scobori în acea mină fără a umbla după scuse, pentru că de scuse se folosesc numai trântorii națiunii.

Ați nu numai unii, ci însăși societatea, însăși națiunea se cultivă și crește pe sine și cine e medulară în corpul ei morală e dator să simțe, cugete, și să lucreze precum pretinde ea, decă nu voesce ca însuși corpul morală de care se ține să-l scuture de pe sine, ca pe un medulară putred. A iubi poporul din care am eșit și pe mama noastră națiune carea ne a născut, e acea virtute care s'a picurat în sufletul nostru din lacrimile divine ale Mântuitorului lumii vărsate din iubire și durere pentru soarta nemului său.

Renascerea se răscumpărarea pretinde sacrificii. Decă voim dară că barem strănepoții noștri să devină în pozițiunea fericită, de a vedea poporul român fericit prin cultură, înainte de toate trebuie să sacrificăm, și să înlăturăm neunirea și egoismul, care a înghițit multe întreprinderi folositoare și sante, și să înbrățim chiar cu sacrificarea dorințelor inimii ceea-ce pretinde dela noi binele națiunii și bisericii noastre. Să înălțăm pe pedestalul inimelor noastre altarul solidarității, și pe acel altar toți mici și mari bărbați și femei să aducem pentru cultura nemului nostru sacrificiile ingeniului inimii și a averii noastre. Să ne înrolăm sub drapelul „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român” înălțat în mijlocul nostru prin însăși mâna sântă a mamei noastre națiuni, înscriindune de membrii ai aceleia precum suntem membrii a uneia și aceleiași mame.

CONSEMNAREA

sumelor colectate în favorul scolii civile de fete a „Asociațiunii transilvane” prin dl. Parteniu Cosma.

Rechita Janós, Alece Dărăbanu, Ilie Cămpeni, econom în Someșul de Câmpie; Ioan Turc, Tóderu Dușanu, Iutin György, econom în Șopteriu; Domokos Pál, Domokos Carl, econom în Sibii; Maria Schuberth, economă în Sibii; Firuța Cămpeni, econ. în Mediaș; Stefan Ilea, econom în Mihăești; Ioan Popa, notar în Boița; Iosif Popescu, inginer în Doftana câte 1 fl.; Ioan Babețu, econom în Danesti 50 cr.; Csuda Tamas, econ. în Reghin; George Hanteu, econ. în Czelina; George Schuster, econ. în Mihăești; Ioan Arion, econ. în Ohaba; Stefan Negru, econ. în Toracul-mare; Zacharie Gavriil, econ. în Ujfalu câte 1 fl.; Ioan Coroianu, econ. în Sighișoara 50 cr.; Pavel Stroiianu, econ. în Ferihaz 1 fl.; Ioan Colcieri, econ. în Zăcul-român 50 cr.; Ioan Rusanu, econ. în Sâncel; A. F. econom în Dobra; I. Maieru, I. S.; D. H.; A. Budiu, econom în Bodon; Neculae Vêja, econ. în Boholz; Maria Goaghiu, economă în Sibii; G. M. & I. S. econ. în Bucur Achim, econ. în Cenade; G. M. & A. C. econ. în Șura-mică câte 1 fl.